

กฎหมายการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชน Examination Principle in the fact finding process of criminal procedure

นฤนาท รัตน์โชติวงศ์สกุล¹ และ ชวิน คำบุญเรือง²

¹อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

²หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Corresponding author E-mail: totobangkoknoi@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการของต่างประเทศ และของประเทศไทย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันประเทศไทย มีการกำหนดหลักเกณฑ์ตามกฎหมายในหลายหลักเกณฑ์ตามกฎหมายแต่ละฉบับที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคในการขอรับความช่วยเหลือตามกฎหมาย รวมถึงยังมีการกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกันหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความทับซ้อนของการทำงาน และทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการให้อยู่ในกฎหมายเพียงฉบับเดียว เพื่อให้การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชนของไทย เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการและตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการช่วยเหลือชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ : สวัสดิการสังคม, รัฐสวัสดิการ, ชุมชน

Abstract

The dissertation aims to study basic information, concept, principle and legal theory regarding the promotion and development of social welfare process by community in the social welfare system, including the legal measurement thereof in Thailand and other countries, in order to efficiently and sustainably resolve the problem on the legal enforcement on the promotion and development of social welfare process by community in the social welfare system in Thailand. The study found that there are many issues as to the enforcement of laws on the promote and development of social welfare process by community in the social welfare system in Thailand where the laws create several criterions which lead to the disparity and inequality. Besides, the overlapping power between government sectors also causes the duplication of expenditure. The issues aforesaid, therefore, are the reason which make difficulties for the sustainable promotion and development of social welfare process by community in Thailand.

Keywords : Social Welfare, Welfare State, Community

บทนำ

ระบบสวัสดิการสังคมนั้น หากพิจารณาในความหมายอย่างแคบ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกของประชาสังคมที่ไม่มีศักยภาพพอที่จะเลี้ยงชีพตนเองได้ ไม่ว่าจะชั่วคราวหรือตลอดชีวิต ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ด้วยการพุงฐานะ พัฒนาศักยภาพ และสร้างโอกาสให้มีงานทำ และหากพิจารณาในความหมายอย่างกว้าง สวัสดิการสังคม จะหมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ กีฬาและนันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ (ทองแถม นางจันทร์, 2555: ออนไลน์)

การจัดสวัสดิการสังคมมีรากฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีแบบสังคมสงเคราะห์ ซึ่งมุ่งให้การช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก คนจน โดยอาจเป็นการช่วยเหลือแบบน้อยที่สุด หรือการช่วยเหลือเต็มรูปแบบในมุมมองแบบสิทธิมนุษยชน ซึ่งในสังคมสวัสดิการไม่ใช่การผลักความรับผิดชอบ เรื่องสวัสดิการสังคมมาให้ประชาชนรับผิดชอบกันเองเท่านั้น แต่รัฐจะต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้น

อีกประการหนึ่ง คือ การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและชุมชนให้เข้มแข็งโดยขยายมิติชุมชนให้ครอบคลุมชุมชน คนงานซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากด้วย เพื่อให้กลุ่มและชุมชนในชนบท ชุมชนแออัดในเมือง และชุมชนคนงาน ซึ่งเป็นชุมชนฐานรากมีสวัสดิการที่เข้มแข็งดูแลกันเองได้ ในขณะเดียวกัน รัฐยังคงต้องมีบทบาทในการจัดสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุมคนทั้งประเทศต่อไป และต้องไม่ปิดกั้นประชาชนในการเรียกร้องสิทธิสวัสดิการที่ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มคนชายขอบต่าง ๆ ที่เข้าไม่ถึงสวัสดิการที่จัดโดยรัฐซึ่งมีอีกจำนวนมากด้วย การรวมตัวกัน เพื่อช่วยเหลือกันในการจัดสวัสดิการ นำไปสู่อีกแนวคิดหนึ่งในการจัดสวัสดิการสังคมในลักษณะ "ร่วมลงขัน" และกลายมาเป็นรูปแบบการประกันสังคม ซึ่งขยายไปสู่สวัสดิการสังคมซึ่งถือเป็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐต้องเข้ามาช่วยสนับสนุนและดำเนินการ ทำให้เกิดรูปแบบรัฐสวัสดิการที่แตกต่างกันไปตามบริบทของประเทศ มีการใช้การลงขันโดยตรงในรูปแบบเงินสมทบ (ประกันสังคม) หรือใช้ภาษีในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคม การดำเนินการสวัสดิการสังคม ในลักษณะนี้มีผลในการลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจน(ถาวร สกุลพาณิชย์ และคณะ, 2553: บทคัดย่อ) จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่า มีบทบัญญัติกำหนดสิทธิของบุคคลและชุมชนไว้ว่า "บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน" ซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกา พบว่า มีการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพบปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการของประเทศไทย โดยผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงรายละเอียดปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลของประเทศไทยมีการมุ่งเน้นที่จะกำหนดนโยบายด้านการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเพื่อเป็นการสร้างโครงการอันจะทำให้ประชาชนพอใจในผลงานของรัฐบาลและเป็นการสร้างฐานะค้ำประกันชีวิตของตน หรือเรียกว่า ประชานิยม โดยโครงการที่มีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนารูปแบบของโครงการที่

สำคัญรูปแบบหนึ่ง คือ การสร้างกลไกทางกฎหมายให้รองรับการนำเงินงบประมาณมาให้แก่กลุ่มตัวแทนของชาวบ้านโดยตรง และให้ตัวแทนของชาวบ้านนำเงินของแผ่นดินนี้ไปใช้ในการจัดโครงการต่าง ๆ ผ่านการกำกับดูแลของภาครัฐ โดยรัฐบาลมองว่าจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งโครงการโดยส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบของการจัดสวัสดิการสังคม และเมื่อชุมชนเข้มแข็งรัฐบาลชุดนั้น ๆ ก็จะสามารถมีคะแนนนิยมให้อำนาจอยู่บริหารประเทศต่อไปได้ ระบบการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนพึ่งพาตนเองในลักษณะนี้ เรียกว่าระบบสังคมสวัสดิการ นั่นเอง

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการขาดหน่วยงานกลางของรัฐที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการหลากหลายฉบับ(พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2547) โดยกฎหมายแต่ละฉบับจะกำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐมากำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายในแต่ละฉบับแตกต่างกันไปตามแต่ที่กฎหมายในฉบับนั้นจะกำหนด แต่หน้าที่และอำนาจจากการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะนี้จะมีหน้าที่หลักเหมือนกัน คือ กำหนดให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายฉบับนั้น ๆ มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ซึ่งกระบวนการและหลักเกณฑ์ในการทำงานจะขึ้นอยู่กับขั้นตอนตามที่กฎหมายแต่ละฉบับกำหนด

3. ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำหนดให้มีกลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินหรือเงินงบประมาณที่รัฐจัดสรรตามโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอรับการสนับสนุน รวมถึงการกำหนดกลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามกองทุนที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายในแต่ละฉบับ ในกรณีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการของประเทศไทยนั้น โครงการต่าง ๆ ที่มาขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐจะได้รับการจัดสรรเงินทุนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายแต่ละฉบับกำหนด โดยแหล่งเงินทุนก็จะมีที่มาแตกต่างกันออกไป เช่น เงินทุนมาจากการจัดสรรงบประมาณจากรัฐให้แก่หน่วยงานโดยตรง หรือจะเป็นการนำเงินจากกองทุนที่กฎหมายกำหนดมาเป็นแหล่งเงินทุนให้แก่โครงการต่าง ๆ ได้ต่อไป

4. มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอันเนื่องมาจากกระบวนการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

คำว่า "ทุจริต" นั้น เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา หมายถึง เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ โดยที่ขบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1) ส่วน "การคอร์รัปชัน" หมายถึง พฤติการณ์การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ไม่ว่าพฤติการณ์ดังกล่าวจะมุ่งที่ผลประโยชน์ในทางทรัพย์สิน หรือประโยชน์ทางอื่นที่มีทรัพย์สิน การทุจริตคอร์รัปชัน จึงมักจะนำมาใช้ในความหมายของการกระทำความผิดเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในตำแหน่งแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยขบด้วยกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวทุกรูปแบบ(วิทยากร เชียงกุล. 2561. ออนไลน์) ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน จึงหมายถึง มาตรการ

ทางกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการป้องกันปราบปราม หรือป้องปราม เพื่อมิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์กับโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ในแง่ของการป้องกันหรือป้องปรามมิให้การดำเนินโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชน มีพฤติการณ์หรือการกระทำใดอันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการดำเนินโครงการดังกล่าว อันเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินในส่วนของ การสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคม

ดังนั้น หากประเทศไทยยังไม่มี การปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของบทบัญญัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชน โดยกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอันเนื่องมาจากกระบวนการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการอย่างเป็นรูปธรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อ การบังคับใช้กฎหมาย การสร้างความเชื่อมั่นในระบบสวัสดิการของชุมชน และที่สำคัญที่สุด คือ การกระทบระบบสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เพราะเมื่อชุมชนไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ภาระหนักก็จะตกมาสู่รัฐและสังคมโดยรวมของประเทศ เมื่อส่วนที่เล็กที่สุดของประเทศล้มเหลว ระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความสงบสุข และการดำรงอยู่ของประเทศก็จะล้มเหลวไปเป็นลำดับอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการของประเทศไทย และศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวทั้งในต่างประเทศ และประเทศไทย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการในประเทศไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการของต่างประเทศ และประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เน้นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นสำคัญ ซึ่งรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 และข้อบังคับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งศึกษาจากตำราทางกฎหมาย บทความทางวิชาการทางนิติศาสตร์ เอกสารที่เป็นคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวในประเทศไทย เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนทำการวิจัยภาคสนาม (Field Research)

ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาต่อไป

ผลการศึกษาวิจัย

พบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการหลายฉบับ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ตามกฎหมายในหลายหลักเกณฑ์ตามกฎหมายแต่ละฉบับที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคในการขอรับความช่วยเหลือตามกฎหมาย รวมถึงยังมีการกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกันหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความทับซ้อนของการทำงาน และทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ให้อยู่ในกฎหมายเพียงฉบับเดียว เพื่อให้การจัดสวัสดิการสังคมโดยชุมชนของไทย เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการและตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการช่วยเหลือชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างสมบูรณ์

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะขอสรุปปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการของประเทศไทย ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 4 ประเด็นปัญหา ได้แก่ ประการที่หนึ่ง คือ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคม ที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย ประการที่สอง คือ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ประการที่สาม คือ ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกระบวนการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ และประการสุดท้าย คือ มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน อันเนื่องมาจากกระบวนการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชน ในระบบสังคมสวัสดิการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย

นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลของประเทศไทยมีการมุ่งเน้นที่จะกำหนดนโยบายด้านการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อเป็นการสร้างโครงการอันจะทำให้ประชาชนพอใจในผลงานของรัฐบาลและเป็นการสร้างฐานคะแนนเสียงของตน หรือเรียกว่า ประชาานิยม โดยโครงการที่มีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนารูปแบบของโครงการที่สำคัญรูปแบบหนึ่ง คือ การสร้างกลไกทางกฎหมายให้รองรับการนำเงินงบประมาณมาให้แก่กลุ่มตัวแทนของชาวบ้านโดยตรง และให้ตัวแทนของชาวบ้านนำเงินของแผ่นดินนี้ไปใช้ในการจัดโครงการต่าง ๆ ผ่านการกำกับดูแลของภาครัฐ โดยรัฐบาลมองว่าจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งโครงการ โดยส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบของการจัดสวัสดิการสังคม และเมื่อชุมชนเข้มแข็งรัฐบาลชุดนั้น ๆ ก็จะสามารถมี

คะแนนนิยมให้มีอำนาจอยู่บริหารประเทศต่อไปได้ ระบบการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนพึ่งพาตนเองในลักษณะนี้ เรียกว่า ระบบสังคมสวัสดิการ นั่นเอง

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการขาดหน่วยงานกลางของรัฐที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการหลากหลายฉบับ โดยกฎหมายแต่ละฉบับจะกำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐมากำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายในแต่ละฉบับแตกต่างกันไปตามแต่ที่กฎหมายในฉบับนั้นจะกำหนด แต่หน้าที่ และอำนาจจากการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะนี้จะมีหน้าที่หลักเหมือนกัน คือ กำหนดให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายฉบับนั้น ๆ มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ซึ่งกระบวนการและหลักเกณฑ์ในการทำงานจะขึ้นอยู่กับขั้นตอนตามที่กฎหมายแต่ละฉบับกำหนด

3. ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำหนดให้มีกลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน หรือเงินงบประมาณที่รัฐจัดสรรตามโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอรับการสนับสนุน รวมถึง การกำหนดกลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามกองทุนที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายในแต่ละฉบับ ในกรณีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการของประเทศไทยนั้น โครงการต่าง ๆ ที่มาขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐจะได้รับการจัดสรรเงินทุนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายแต่ละฉบับกำหนด โดยแหล่งเงินทุนก็จะมีที่มาแตกต่างกันออกไป เช่น เงินทุนมาจากการจัดสรรงบประมาณจากรัฐให้แก่หน่วยงานโดยตรง หรือจะเป็นการนำเงินจากกองทุนที่กฎหมายกำหนด มาเป็นแหล่งเงินทุนให้แก่โครงการต่าง ๆ ได้ต่อไป

4. มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน อันเนื่องมาจากกระบวนการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

การทุจริต หมายถึง การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำที่ชั่วช้า และฉ้อโกงโดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่ ส่วนการคอร์รัปชัน หมายถึง พฤติการณ์การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะกรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีตำแหน่งหน้าที่ในเรื่องนั้นหรือไม่ หรือใช้อำนาจ ในตำแหน่งหรือหน้าที่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ไม่ว่าจะพฤติการณ์ดังกล่าวจะมุ่งที่ผลประโยชน์ในทางทรัพย์สิน หรือประโยชน์ทางอื่น

ที่มีทรัพย์สิน ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันนับได้ว่าเป็นปัญหาอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในทุกสังคม ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน จึงหมายถึง มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการป้องกัน ปราบปราม หรือป้องปราม เพื่อมิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์กับโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ในแง่ของการป้องกัน หรือป้องปรามมิให้การดำเนินโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชน มีพฤติการณ์หรือการกระทำใดอันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการดำเนินโครงการดังกล่าว อันเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับการใช้จ่ายเงิน

ของแผ่นดินในส่วนของการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคม

ดังนั้น หากประเทศไทยยังไม่มีกรอบแนวคิดการเนื้อหาของบทบัญญัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชน ย่อมส่งผลกระทบต่อ การบังคับใช้กฎหมาย การสร้างความเชื่อมั่นในระบบสวัสดิการของชุมชน และที่สำคัญที่สุด คือ การกระทบ ระบบสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เพราะเมื่อชุมชนไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ภาระหนักก็จะตกมาสู่รัฐ และสังคมโดยรวมของประเทศ เมื่อส่วนที่เล็กที่สุดของประเทศล้มเหลว ระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความสงบสุข และการดำรงอยู่ของประเทศก็จะล้มเหลวไปเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง นั่นเอง

ข้อเสนอแนะของการศึกษาในครั้งนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ ไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย

ควรให้มีบทบัญญัติที่กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ โดยกำหนดให้ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าถึง การให้ความช่วยเหลือจากรัฐในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ควรให้มีบทบัญญัติที่กำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ โดยต้องกำหนดความเป็นอิสระ รวมถึงกำหนด บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานตามกฎหมายให้มีภารกิจหลักในการกำกับดูแล และช่วยเหลือการส่งเสริม และพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการเป็นการเฉพาะ

3. ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ควรให้มีบทบัญญัติที่กำหนดกระบวนการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

4. มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอันเนื่องมาจากกระบวนการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ควรให้มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอันเนื่องมาจากกระบวนการใช้จ่ายเงินแผ่นดินผ่านโครงการสวัสดิการสังคมที่จัดทำโดยชุมชนในระบบสังคมสวัสดิการ

ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็น เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้ สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย ซึ่งตามยุทธศาสตร์ชาติ ข้อ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กำหนดให้รัฐต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้า มามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วน ในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่งและสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับ การทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง

บรรณานุกรม

วิทยากร เชียงกุล. (ม.ป.ป.). การฉ้อราษฎร์บังหลวง และรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชัน สืบค้นวันที่ 12 ธันวาคม 2561, จาก <http://witayakornclub.wordpress.com>

ถาวร สกุกพาณิชย์ และคณะ, “การศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของประเทศไทย” (รายงานผลการวิจัย).กรุงเทพมหานคร: ส่วนงานสำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2553.

ทองแถม นาถจำนง, **สวัสดิการสังคม**, สืบค้นวันที่ 10 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/thongtham/2012/10/02/entry-1>, 2555.

พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543